

Landskapsnoden

Förslag verksamhetsinriktning

Anders Esselin, december 2014

på uppdrag av Kungliga skogs- och lantbruksakademien (KSLA)

Innehållsförteckning

Förord	3
Vision	4
Verksamhetsidé	4
Verksamhetsmål	5
Kommunikation	6
Målgrupper	7
Organisation	7
Uppföljning och utvärdering	8
Bilaga 1. Aktivitetsplan 2015 (preliminär)	9

Förord

Under 2014 har Kungliga skogs- och lantbruksakademien (KSLA) genomfört projektet "Landskapsnoden". Målet med projektet har varit att utreda förutsättningar samt att föreslå en verksamhetsinriktning för en Landskapsnod på KSLA. Projektet har finansierats av Jordbruksverket (Landsbygdsprogrammet) och letts av Anders Esselin, Man & Nature. Det har också funnits en styrgrupp knuten till projektet som bestått av KSLA-ledamöterna Åke Clason, Sven-Erik Hammar, Margareta Ihse, Ann Norderhaug, Ingrid Sarlöv-Herlin, Marie Stenseke samt Eva Ronquist.

Inom projektet har två rapporter tagits fram: "*Landskapsnoden – Förslag verksamhetsinriktning*" (denna rapport) samt rapporten "*Landskapsnoden – förutsättningar*".

Rapporterna bygger bland annat på

- Rapporter, artiklar och minnesanteckningar från tidigare diskussioner inom KSLA (listas i avsnittet "Mer att läsa" i rapporten "*Landskapsnoden – förutsättningar*").
- En workshop den 15 maj med 18 deltagare (ledamöter och KSLA-personal).
- Telefonintervjuer och mejlkorrespondens med ytterligare KSLA-ledamöter och personer på olika myndigheter, akademier och universitet.
- Ett flertal möten med arbetsgruppen och upprepade diskussioner med enskilda medlemmar i arbetsgruppen.
- Ett möte den 8 oktober med 11 deltagare, varav 7 från olika statliga myndigheter med intresse i landskapsfrågan.
- Europeiska landskapskonventionen (underlag och inspirationskälla).

Rapporten "*Landskapsnoden – förutsättningar*" gör inte några anspråk på att vara heltäckande, utan har i första hand sammanställts för att utgöra ett underlag för rapporten "*Landskapsnoden – Förslag verksamhetsinriktning*". Förhoppningsvis kan denna underlagsrapport också tjäna som en första orientering när det gäller landskap, landskapsperspektiv och pågående arbete för hållbara landskap; kanske kan det också fungera som en utgångspunkt för fördjupade diskussioner, ett dokument att utveckla, när Landskapsnoden nu går in i nästa fas.

Nästa år, 2015, planeras en fortsatt uppbyggnad av Landskapsnoden. Ambitionen är att starta verksamheten med ett antal samarrangemang med andra myndigheter och organisationer, samt att finna finansiering för en fullskalig Landskapsnod. Det långsiktiga målet med detta arbete är att Landskapsnoden ska bli ett treårigt projekt (2016–2018) med möjlighet till förlängning efter utvärdering.

Stockholm, december 2014

Åke Clason
Sven-Erik Hammar
Margareta Ihse
Ann Norderhaug
Ingrid Sarlöv-Herlin
Marie Stenseke
Eva Ronquist

2015 planeras en fortsatt uppbyggnad av Landskapsnoden. Planen är att Landskapsnoden ska bli ett treårigt projekt (2016–2018) med möjlighet till förlängning efter utvärdering.

Vision

Ett långsiktigt hållbart mångbruk av och i landskapet

2030 tas landskapets många olika värden och funktioner samtidigt tillvara på ett sätt som är optimalt över tid för samhällets bästa. Genom dialog och samverkan mellan landskapets olika intressenter samordnas olika användningar för att uppnå flera olika mål samtidigt.

Verksamhetsidé

Landskapsnoden lyder under KSLA och verkar därför inom ramen för akademiens verksamhetsidé, verksamhetsmål, kännetecken och arbetsätt. Nedanstående text syftar till att precisera hur Landskapsnoden ska verka.

Landskapsnoden ska vara en aktiv och oberoende mötesplats med hög status

Här ska alla – markägare och brukare, företag, forskare, myndigheter och organisationer av olika slag – kunna mötas på lika villkor, vara delaktiga, diskutera, analysera, göra saker tillsammans, lära av varandras kunskaper och erfarenheter, identifiera problem och föreslå lösningar.

Landskapsnoden ska allsidigt belysa landskapets olika värden

Här ska natur, kultur, produktion, ekonomi, historia, estetik, rekreation, sociala sammanhang och landskapets betydelse för välbefinnande och hälsa – det vill säga hållbar utveckling i ett helhetsperspektiv – belysas genom framtidsinriktade, tvärvetenskapliga och tvärssektoriella diskussioner.

Landskapsnoden ska ta sin utgångspunkt i fallstudier och välgrundad vetenskap

Här ska möjligheter och utmaningar i olika landskap diskuteras med syftet att främja

- ökat samförstånd och samverkan mellan olika myndigheter, sektorer och kompetenser i forskning, planering och beslut – och att identifiera modeller och sätt att arbeta som gör detta möjligt.
- ökat erfarenhetsutbytet och gemensamt lärande mellan pågående landskapsexperiment för att identifiera olika koncept, modeller och strategier, bland annat för interaktiv samhällsstyrning (governance), deltagande och konflikthantering.

Landskapsnodens kärnverksamhet ska vara att arrangera möten av olika slag

Här ska arrangeras seminarier, workshops, projektmässor, exkursioner och landskapsvandringar. Den kunskap som utvecklas inom landskapsnoden ska dokumenteras och kommuniceras till en vidare krets av intressenter via rapporter, nyhetsblad och webbplatser.

Landskapsnoden ska verka för internationellt kunskaps- och erfarenhetsutbyte

Här ska även internationella perspektiv, kunskaper och erfarenheter uppmärksammas. Det kan ske genom samarrangemang med internationella myndigheter och organisationer eller genom att internationell expertis bjuds in till Landskapsnodens arrangemang.

Verksamhetsmål

Landskapsnodens övergripande mål är att bidra till visionens uppfyllelse genom att identifiera, beskriva och diskutera olika koncept, modeller och strategier som syftar till att nå ett långsiktigt hållbart mångbruk av och i landskapet.

Delmål (effekt)

- Ökat samförstånd och samverkan mellan olika myndigheter, sektorer och kompetenser i forskning, planering och beslut för att minska sektorisering som leder till uppenbart negativa konsekvenser i landskapet.
- Ökat erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande mellan pågående landskapsexperiment.
- Ökad koppling mellan praktiken, politiken och forskningen för att bättre förstå varandras perspektiv, roller och resultat.
- Bättre förståelse för, och hantering av, den komplexitet som landskapet rymmer och de osäkerheter som råder ifråga om landskapets utveckling och framtid).
- Ett gemensamt förhållningssätt till centrala begrepp som är kopplade till hållbar utveckling i ett landskapsperspektiv (utan att för den skull ha en ambition om konsensus kring varje begrepp).
- Ökad medvetenhet om konsekvenserna av vår konsumtion, våra aktiviteter och vårt avfall i rummet, och därmed en ökad insikt om hållbar utveckling i ett landskapsperspektiv.
- Tydligare roller och ansvar (inte minst politikens roll och ansvar för landskapet).

Delmål varje år (operativa)

- 3 seminarier (varav ett internationellt)
- 1 projektmässa
- 1 exkursion/landskapsvandring
- 2 KSLA T
- 2 artiklar i KSLA Nytt & Noterat
- Utveckling av Landskaps-Wiki

Kommunikation

I huvudsak kommer KSLA:s befintliga kommunikationskanaler att användas, det vill säga:

- Hemsida
- Aktiva massmediekontakter
- Seminarier, konferenser och landskapsvandringar
- Nyhetstidningen KSLA Nytt & Noterat
- Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens Tidskrift (KSLA T)
- Bokserien Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden (SOLMED)
- Nyhetsbrevet Freja
- Separata publikationer, ofta utgivna med samarbetspartner.

Dessutom kommer Landskapsnoden att ha ambitionen att utveckla och arbeta med

- Projektvärdar, det vill säga möten där flera olika organisationer och myndigheter får möjlighet att berätta om sina koncept, modeller och strategier. Det kan handla om beskrivning av område och värden i landskapet, organisation, mål, delegationsordning/governance (vem tar vilka beslut), aktiviteter och arbetssätt (inklusive sätt att hantera deltagande och konflikter), resultat/effekt och utmaningar/svårigheter. Exempel på möjliga teman är: biosfärområden, modellskogar och världsarv; goda exempel på kommunala fördjupade översiktsplaner; och/eller myndigheternas och skogsbrukets landskapsstrategier; modeller för samråd och medborgardeltagande; modeller för ekologisk infrastruktur och gröna nätverk.
- Landskaps-Wiki, det vill säga en interaktiv hemsida som är en samlingsplats för kunskap om landskap och en plattform där organisationer och enskilda med intresse för landskapsfrågor själva kan bidra med kunskap om projekt, verksamhet, definitioner av centrala begrepp, litteraturreferenser med mera. Andra exempel:
  - Geo-Wiki (<http://www.iiasa.ac.at/web/home/research/modelsData/Geo-Wiki/Geo-Wiki.en.html>)
  - RiverWiki (http://restorerivers.eu/wiki/index.php?title=Main_Page)

Landskapsnoden kommer också aktivt att arbeta för att utveckla samarbeten med myndigheter, företag och organisationer som på olika sätt är engagerade i landskapsfrågan, och bidra till deras evenemang och kommunikationskanaler. På så sätt kan kommunikationskanalerna bli fler och informationen från Landskapsnoden nå fler människor och andra målgrupper.

Målgrupper

Akademien, dess ledamöter och representanter för myndigheter, företag och organisationer som är engagerade i Landskapskommittén/styrgrupp eller på annat sätt i Landskapsnodens verksamhet ska ses som både aktörer/ambassadörer för verksamheten och som en intern målgrupp.

Externa målgrupper för Landskapsnodens verksamhet skiftar med frågeställning men några viktiga är (utan rangordning):

- Politiker och andra beslutsfattare och aktörer på kommunal, regional, nationell, europeisk och global nivå.
- Beslutsfattare och aktörer inom näringsliv, forskning, utveckling och utbildning.
- Markägare, jord- och skogsbrukare och övriga företrädare för primärproduktionen och förädlingen.
- Opinionsbildare, som till exempel medier, lärare och intresseorganisationer.
- Representanter för civilsamhället
- Studerande på högskolenivå
- Forskare
- Myndighetsföreträdare och tjänstemän inom offentlig förvaltning

Organisation

KSLA:s allmänna avdelning har fattat ett inriktningsbeslut om att inrätta en landskapskommitté med 6–8 personer under åren 2016–2018. I kommittén skall ingå, förutom ledamöter från allmänna avdelningen, representanter för jord- och skogsbruksavdelningarna. Dessutom kan också personer från organisationer med stort intresse i landskapsfrågor ingå.

Landskapskommittén kommer att ha det övergripande ansvaret för Landskapsnoden och ta beslut om nodens verksamhetsinriktning, verksamhet och ekonomi. Kommittén kan också tillsätta tillfälliga arbetsgrupper kring speciella frågeställningar och mindre projekt.

Under 2015, det vill säga innan landskapskommittén börjar sitt arbete, leds Landskapsnodens arbete av en styrgrupp med ungefär samma sammansättning och uppgifter som landskapskommittén senare kommer att ha.

Från och med 2015 ansvarar en projektledare som är anställd på halvtid vid KSLA för Landskapsnodens löpande verksamhet. Projektledaren informerar landskapskommittén om Landskapsnodens verksamhet och utveckling och tar fram nödvändigt underlag inför kommitténs möten. Projektledaren ansvarar också för att utveckla samarbeten med myndigheter, företag och andra organisationer, samt att under 2015 söka full finansiering av Landskapsnoden 2016–2018.

KSLA:s kansli bistår Landskapsnoden med till exempel ekonomisk administration, kommunikationsstöd och praktisk administration i samband med möten (bokning av lokaler, resor, annonsering, anmälningar, mm).

Uppföljning och utvärdering

I januari varje år sammanställer projektledaren en verksamhetsredovisning för det gångna året och en verksamhetsplan för det kommande året och överlämnar dessa till landskapskommittén/styrgruppen för diskussion, granskning, revision och modifiering.

I november 2018 utvärderas projektet av en extern utvärderare, alternativt av en arbetsgrupp som utses av landskapskommittén.

Bilaga 1. Aktivitetsplan 2015 (preliminär)

När	Vad
januari–juni	Ansökan om långsiktig finansiering 2016–2018
Januari	Styrgruppsmöte
Maj	Seminarium
Maj	Styrgruppsmöte
Juni	Seminarium
Juni	Artikel i KSLA Nytt & Noterat
Augusti	Landskapsvandring/exkursion
Augusti	KSLA T
September	Projektmässa
September	Styrgruppsmöte
November	Seminarium (internationellt)
November	Om klart med långsiktig finansiering: utveckling av Landskaps-Wiki
December	Artikel i KSLA Nytt & Noterat
December	KSLA T
December	Styrgruppsmöte